

Seksualitet ved hormonbehandling

Kreftsykepleier/Sexologisk rådgiver NACS
Tore Borg,

Radiumhospitalet

Gardermoen april 2011

Seksualitet ved hormonbehandling

Hva er seksualitet?

Negative konsekvenser av hormonbehandling.

Hvordan snakke om seksualitet?

Forebygging/Behandlingsmuligheter?

Hva er sex?

Gutt 6 år:

”Ha! Det var et enkelt spørsmål! Det er litt mer enn fem
og en halv...

...og det er jeg!!”

Ha er sex?

Her er en definisjon fra Wikipedia:

"**Seksuelt samkvem** (i dagligtale sex) betegner flere former for nær fysisk intimitet mellom mennesker. Fellestrekket for de forskjellige formene er at kjønnsorganer stimuleres direkte av en seksualpartner. Grunner for å ha sex kan være reproduksjon, å vise affeksjon, eller nytelse. Seksualdriften er en av de grunnleggende menneskelige drifter. Forskjellige former for sex kan være samleie, oralsex og analsex." I tillegg vil jeg nevne at onani, altså sex med seg selv, også er sex, og en viktig måte å bli kjent med seg selv og sin egen seksualitet.

Gardermoen april 2011

© 2012 Twentieth Century Fox Film Corporation. All rights reserved.

TITANIC

www.skrattnet.com

SEKSUALITET

”Seksualitet er en integrert del av ethvert menneskes personlighet, noe som ikke kan skilles fra andre sider av livet. Seksualiteten er ikke det samme som samleie eller evnen til å få orgasme, - seksualitet er mye mer. Den finnes i den energi som driver oss mot å søke kjærlighet, varme og nærhet. Seksualiteten uttrykkes i hva vi føler, hvordan vi beveger oss, og hvordan vi berøres av andre. Seksualiteten påvirker våre tanker, følelser, handlinger og vårt samspill med andre mennesker.” (WHO)

Seksuelle behov

behov for å få barn/forplantning

behov for seksuelle tranceopplevelser

behov for oppfylle en sosial rolle

behov for spenning og avspenning

behov for intimitet og nærhet

behov for kjærlighet

SEKSUELL HELSE

” er en integrering av somatiske, emosjonelle, intellektuelle og sosiale aspekter av seksuell væren på en måte som er positivt berikende, og som fremmer personlig utvikling, kommunikasjon og kjærlighet.” (WHO)

Hvor viktig er seksualiteten?

-” jeg er jo bare 75 år, og det er alt for tidlig å legge sexlivet på hylla.”

- ”jeg er jo tross alt 60 år og har tre flotte barn – da er det ikke så farlig!?”

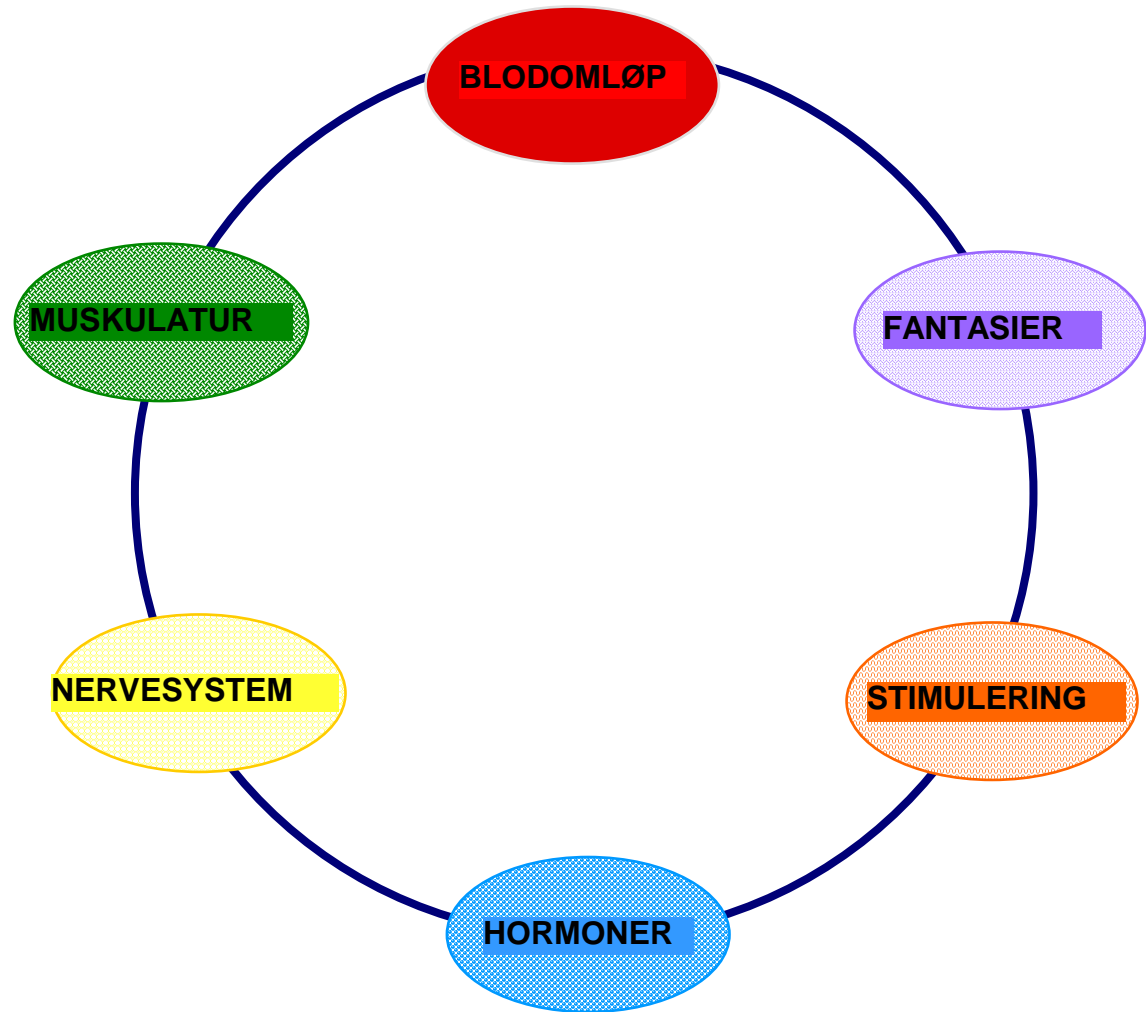

Hvor viktig er seksualiteten?

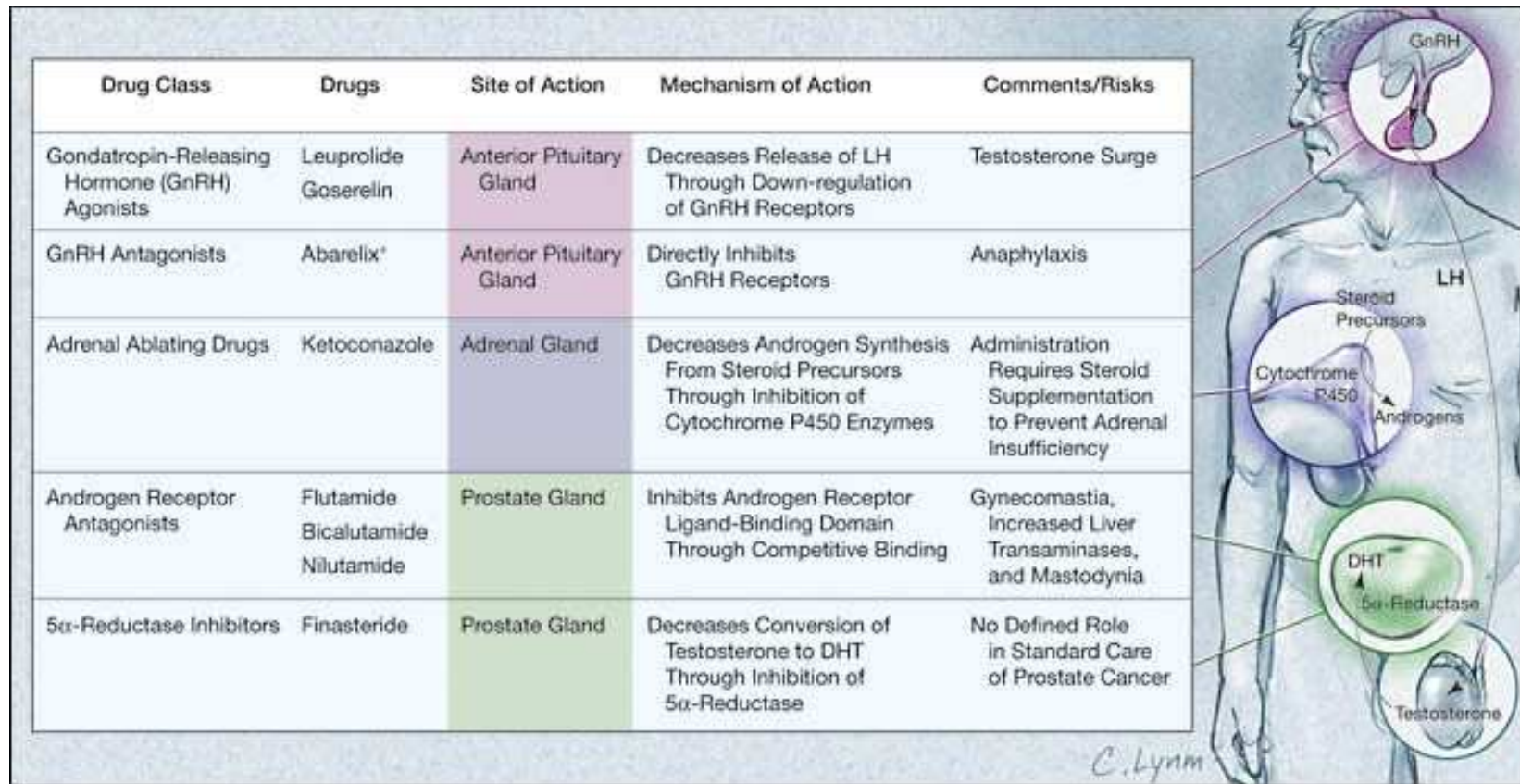
Relevant information for clinical decision-making in a wide spectrum of diseases includes the extent to which sexual function is intact, how important it is to preserve sexual capacity and whether waning sexual function causes distress. Little information is available on elderly men. We aimed to obtain this basic information. Radiumhemmet's Scale of Sexual Function was posted to 435 randomly selected men aged 50-80 years. Assessments included sexual desire, erectile capacity, orgasm and ejaculation and to what extent waning sexual function distressed the men. The questions were answered anonymously. Information was obtained from 319 men (73%). Of these, 83% stated that sex was 'very important', 'important' or a 'spice to life'. Physiological potency for men aged 50-59, 60-69 and 70-80 amounted to 97%, 76% and 51% respectively. Among the oldest men (70-80 years), 46% reported orgasm at least once a month. Over 80% of all men who reported some level of erection stated that it was of importance to them to maintain the present level of erection stiffness. Most men who reported waning sexual function (compared with their youth) stated that this distressed them. Sex is important to elderly men. Even among the 70-80-year-olds, an intact sexual desire, erection and orgasm are common and it is considered important to preserve them. Sexual function should be considered in the clinical assessment of elderly men.

PMID: 8831873 [PubMed - indexed for MEDLINE]

Hva påvirker seksualiteten?

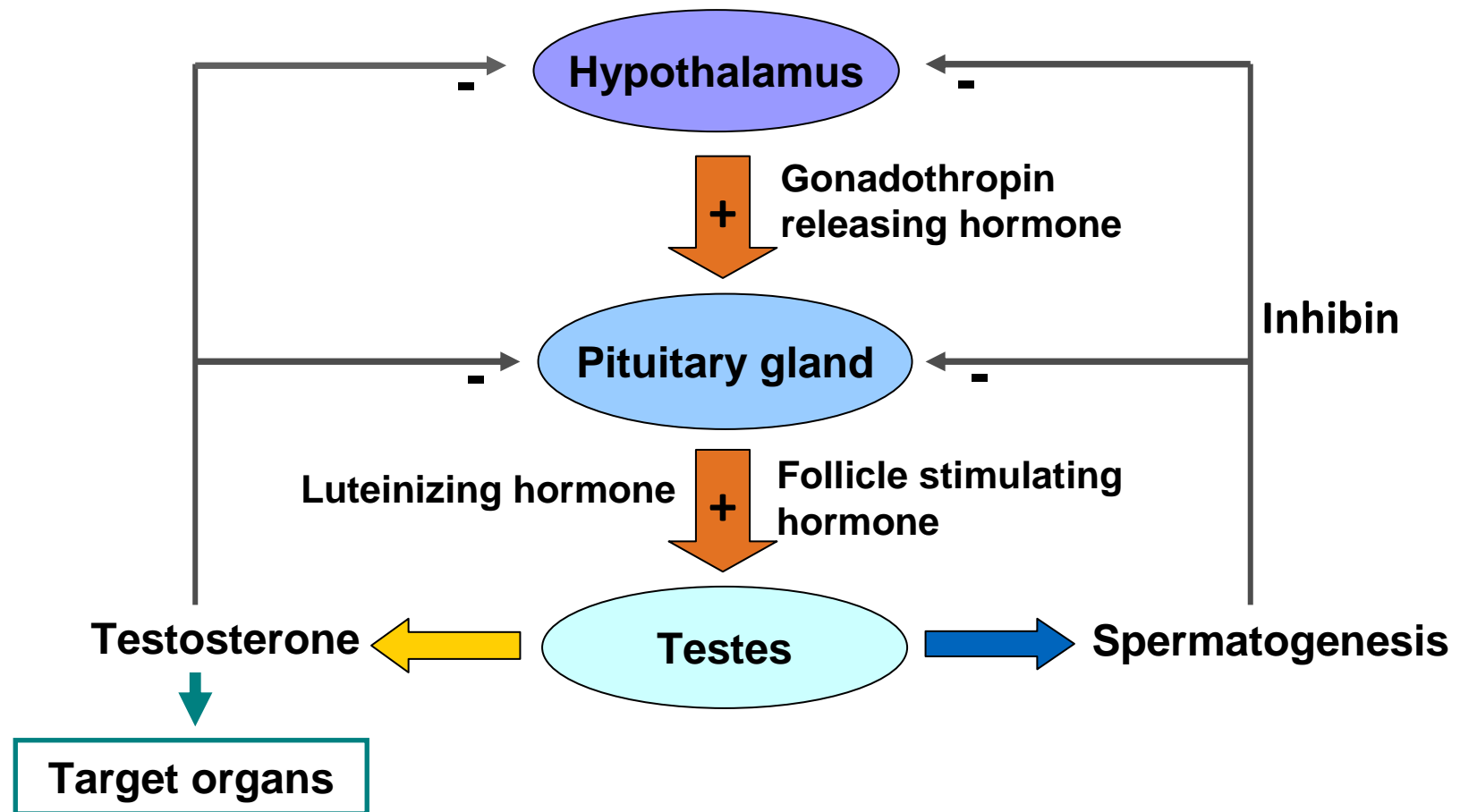
Figure. Hormonal Interventions and Endocrine Axis in Prostate Cancer DHT indicates dihydrotestosterone and LH, luteinizing hormone.

Sharifi, N. et al. JAMA 2005;294:238-244

Copyright restrictions may apply.

Male gonadal hormone axis

Adverse effects of ADT include decreased libido, impotence, hot flashes, osteopenia with increased fracture risk, metabolic alterations, and changes in cognition and mood.

Nima Sharifi et al 2005

Gardermoen april 2011

Bivirkninger ved hormonterapi

Hetetokter

Redusert evne til ereksjon, potens og libido

Vektøkning, endret kroppsbilde/selvbilde

Muskelsvakhet

Tretthet/Tiltaksløshet

”kort lunte”

Tristhet/ depresjon

Leddsmerter

Dårligere hukommelse

Forstørrede bryster

Mindre genitalia

Endrede roller i samlivet

Lettere rørt

Konsentrasjonsvansker

Forandret kroppsbehåring

Gardermoen april 2011

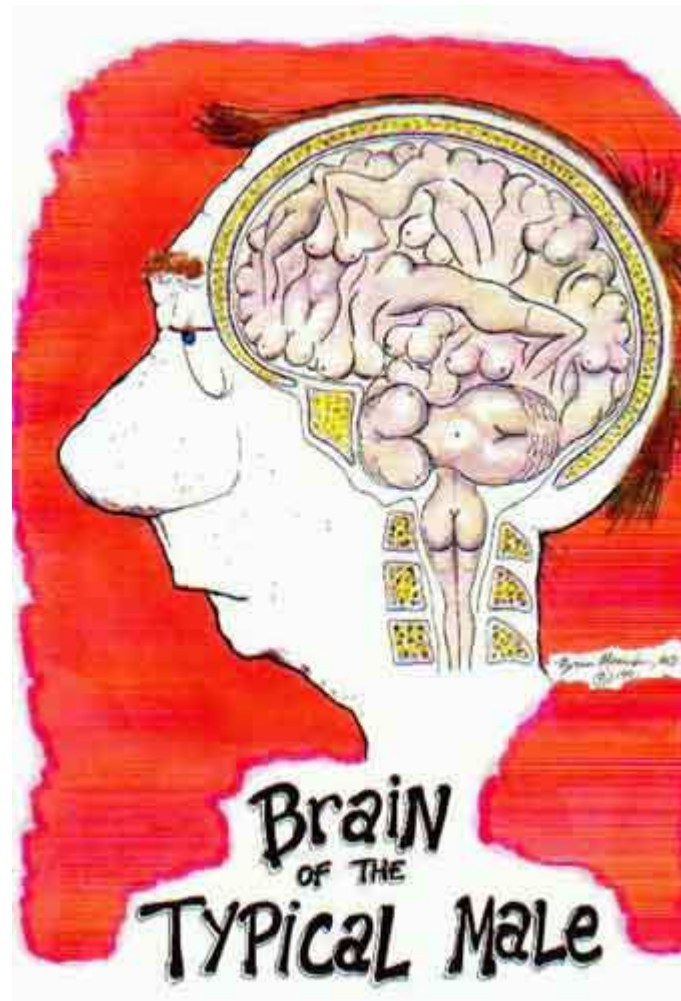

Ved tap og libido og ereksjon

Pasienten opplever: Mindre makt, styrke, virilitet, driv, karisma, nysgjerrighet, ferdigheter og potensiale.

Legen tror jeg bare opplever den fraværende evnen til å kunne gjennomføre et samleie. Pasientutsagn

Gardermoen april 2011

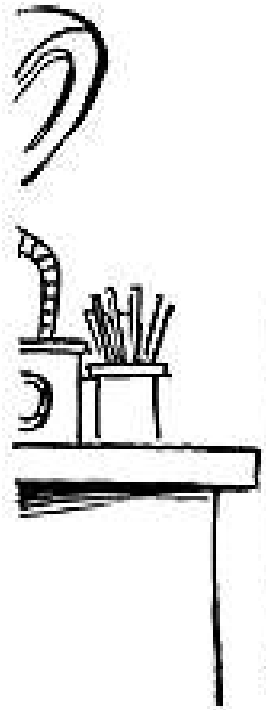

<http://sundaytimes.lk/070218/MediScene/ms903.html>

DOC? CAN YOU
WRITE ME A
PRESCRIPTION
FOR SOME OF
THAT VIAGRA?

Case 1

Mann f. 1932

Testosteronnivå etter ½ år med LHRH-agonist:

0,6 nmol/l

Ingen opplevde bivirkninger av behandlingen.

Ingen problem med ereksjon, ejakulasjon og orgasme.

Case 2

Inder f.44 bosatt i Norge i mange år.

Opplever de fleste av bivirkningene som er omtalt.

Har ikke seksuell kontakt med sin kone, onanerer ikke.

Gjør alt som står i hans makt for å beholde ereksjonsevnen.

Case 3

Mann f. 1948

Hetetokter, "kort lunte", ED. Fremdeles libido.

Kone 30 år yngre.

Tar Caverject injeksjoner ukentlig.

Snakk om det!

Gardermoen april 2011

Permission

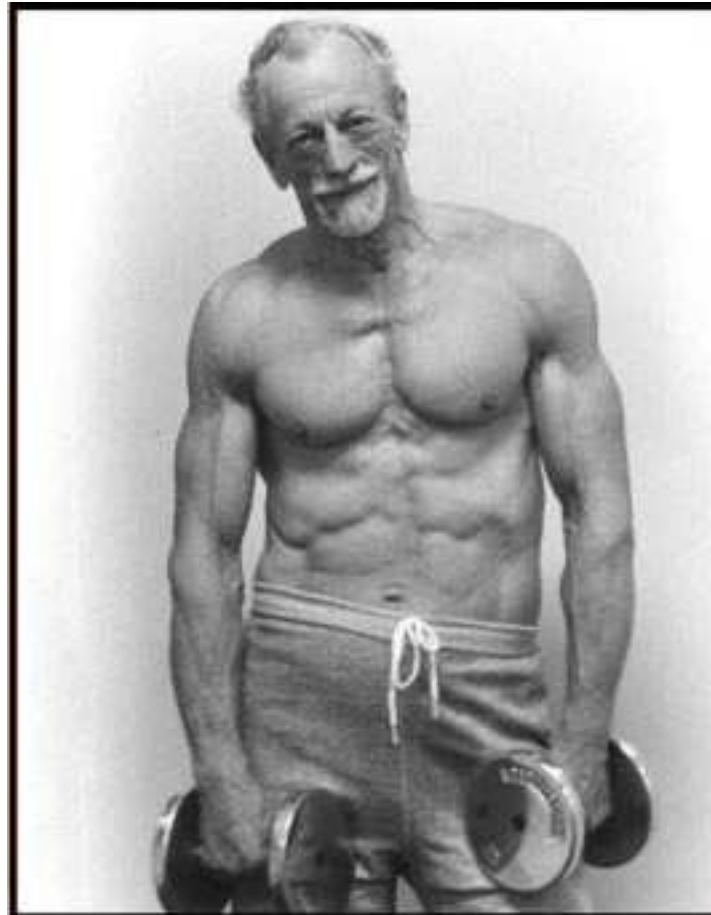
Gardermoen april 2011

Behandlingsmuligheter?

Fysisk aktivitet

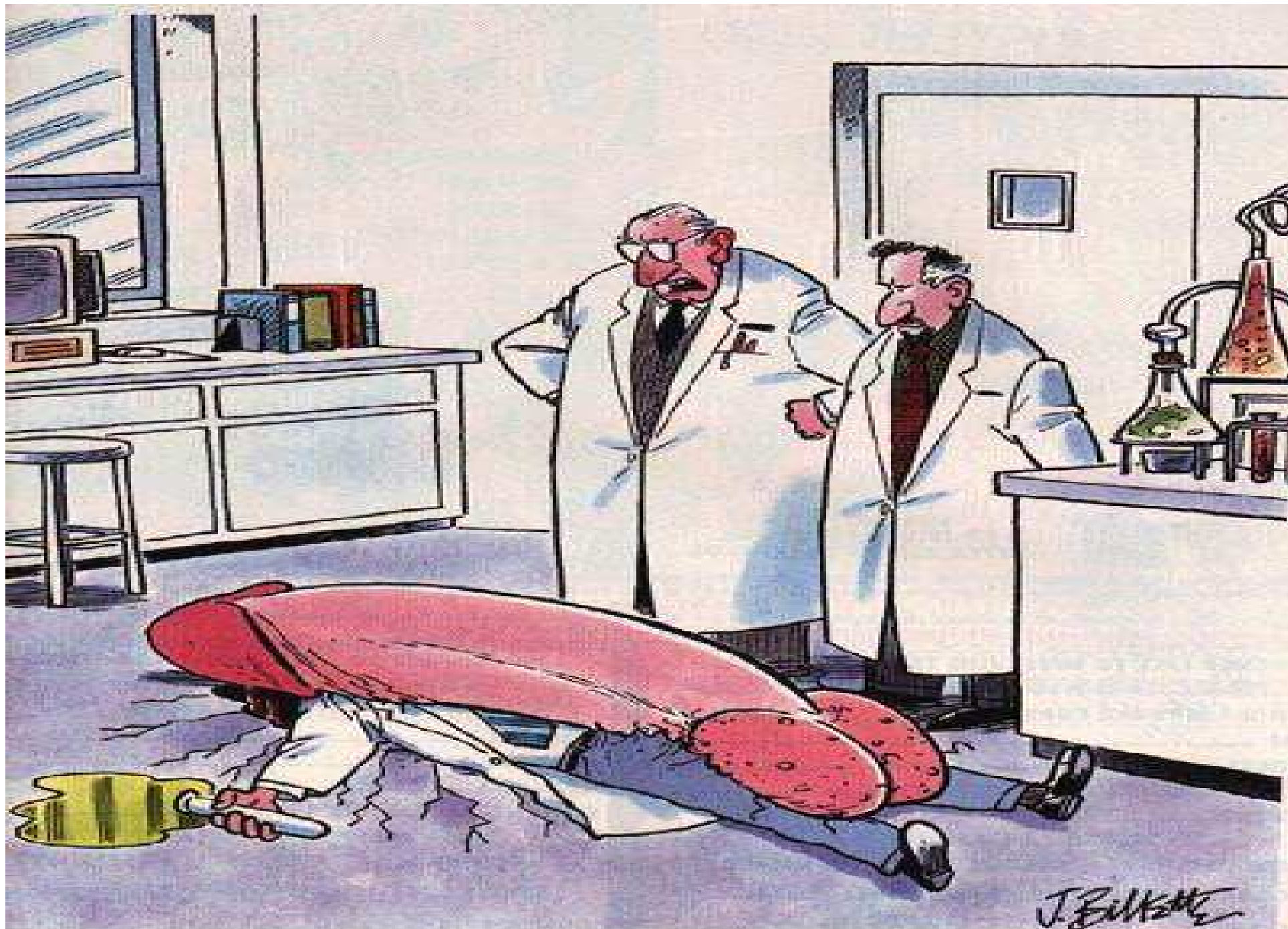
Gardermoen april 2011

Gardermoen april 2011

"Damned if I know ... something called Viagra."

”Det er mye mellom null og knull”

Esben Esther Pirelli Benestad

